

Sanacija največjega slovenskega pogorišča v naravnem okolju

Restoration of the Largest Slovenian Fire Site in the Natural Environment

Boštjan KOŠIČEK*

Izvleček

Košiček, B.: Sanacija največjega slovenskega pogorišča v naravnem okolju, *Gozdarski vestnik št. 10/1996*. V slovenščini, cit. lit. 3.

V prispevku je predstavljen potek sanacije največjega pogorišča v naravnem okolju v Sloveniji, pogorišča nad Renčami. Konec aprila 1996 se sanacijska dela približujejo polovici predvidenih del. Od 575 ha pogorele površine v avgustu 1994 je za sanacijo predvidenih 188 ha, ki naj bi se sanirali v dveh letih. Omejene finančne možnosti so to dobo podaljšale. Na drugi strani se je povečal obseg dela, saj so se v času sanacije posušile nove površine gozda, na katerih po prvotnem sanacijskem načrtu sanacija ni bila predvidena.

Ključne besede: Kras, pogorišče, sanacija

Synopsis

Košiček, B.: Restoration of the Largest Slovenian Fire Site in the Natural Environment, *Gozdarski vestnik No. 10/1996*. In Slovene, lit. quot. 3.

The article presents the restoration of the largest fire site in natural environment in Slovenia, i.e. the one over Renče. At the end of April 1996 half of the planned restoration work had almost been performed. Out of 575ha of the area destroyed in the fires in August 1994, 188ha have been planned to undergo the restoration; the latter should be carried out in two years. Limited financial funds have prolonged this period. On the other hand, the scope of the work has been increased since other areas of the forest, in which no restoration had been foreseen according to the original restoration plan, have become necrotic during the time of restoration.

Key words: Karst, fire site, restoration

1 UVOD

1 INTRODUCTION

Med 30. 7. in 4. 8. 1994 je na Goriškem Krasu v doslej največjem požaru v naravnem okolju v Sloveniji pogorelo 575 hektarov površine (1). Škoda, ki je pri tem nastala, znaša po cenitvi z dne 28. 9. 1994 524.209.000,00 SIT (2). Največji delež v tem znesku obsega škoda v nasadih črnega bora, ki jih je zajel vršni požar (120 ha) in sicer 261 mio SIT. Vršni požar je namreč povzročil popolno uničenje mlajših drogovnjakov črnega bora, starih okrog 40 let.

Požarišče je razprostranjeno po severnem robu Kraške planote in zavzema njegov zahodni del. Prizadeti ali uničeni so nasadi črnega bora na površini 248 ha, panjevski sestoji avtohtonih listavcev na po-

vršini 177 ha in površine v zaraščanju na površini 150 ha, vse na rastišču *Seslerio-Ostryetum* (sliki 1 in 2).

Pogorela površina je bila prvič pogozdena za časa Avstro-Ogrske pred približno sto leti s črnim borom (*Pinus nigra* var. *austriaca*). Med prvo svetovno vojno je tod potekala Soška fronta in sestoji so bili popolnoma uničeni zaradi bombardiranja. Na novo so bile površine posajene v petdesetih letih, ponovno s črnim borom, z edino vrsto, ki jo je po dosedanjih izkušnjah možno saditi med golo kamenje Krasa. Zemljo za sajenje so namreč prinesli od drugod.

Precejšen delež krivde za ogromno površino požara in škodo nosijo neurejene razmere na področju gasilstva, saj se je prvih nekaj dni razvil le talni požar, ki se je le počasi širil s hriba na hrib in bi ga bilo kar nekajkrat mogoče omejiti in zaustaviti. Nevarnost je bila takrat podcenjena, saj je gasilec skorajda pogašen požar večkrat ponovno ušel izpod nadzora. Šele tretji ali

* B. K., dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, OE Sežana, 6210 Sežana, Partizanska 49, SLO

Slika 1: Površina pogorišča na karti 1 : 25000

Figure 1: The area of the fire site over Renče in a map on a scale of 1:25.000

četrti dan je gasilska struktura močnejše reagirala, vendar se je medtem že razvil vršni požar in prek 2000 gasilcev iz cele Slovenije, opremljenih s kamioni, helikopterji in drugimi sredstvi, je ustavilo požar, ko je v smeri širjenja prišel na gozdni rob (ko je pogorelo vse).

2 NAČIN SANACIJE

2 THE METHOD OF THE FIRE SITE'S RESTORATION

Takoj po požaru smo začeli s sanacijo. Izdelana je bila karta požarišča, na katero so se naknadno vrisovali cilji in ukrepi sanacije. Začeli smo namreč izdelovati gojivne načrte za celotno površino, saj jih do tedaj ni bilo, na podlagi katerih se je 17/5-1995 izdelal "Sanacijski načrt pogorišča ..." (1).

Prva delegacija s centralne enote Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) si je ogledala pogorišče 9/8-1994, sledil je sestanek kolegija Oddelka za gojenje in varstvo gozdov (ZGS) na pogorišču 27. 9. 1994. V decembru 1995 je bil izdelan Projekt sanacije požarišč v letu 1995, ki je zajel vso planirano sanacijo pogorišč na Kraškem

GGO in ne le pogorišča nad Renčami. Rezultat te dejavnosti so bile smernice za sanacijo in kar je še bolj pomembno – odprtje posebne proračunske postavke v proračunu za leto 1995.

Vzporedno je precejšnja zavzetost pokazala tudi Občina Nova Gorica, ki je sklicala komisijo za ocenitev škode in na podlagi cenitve podala Ministrstvu za okolje in prostor zahtevek za sredstva za sanacijo pogorišča. Ta sredstva je v februarju 1995 občina tudi dobila (30 mio SIT), vendar jih ni porabila na pogorišču in nam ni znana njihova usoda.

3 SANACIJA

3 RESTORATION OF THE FIRE SITE

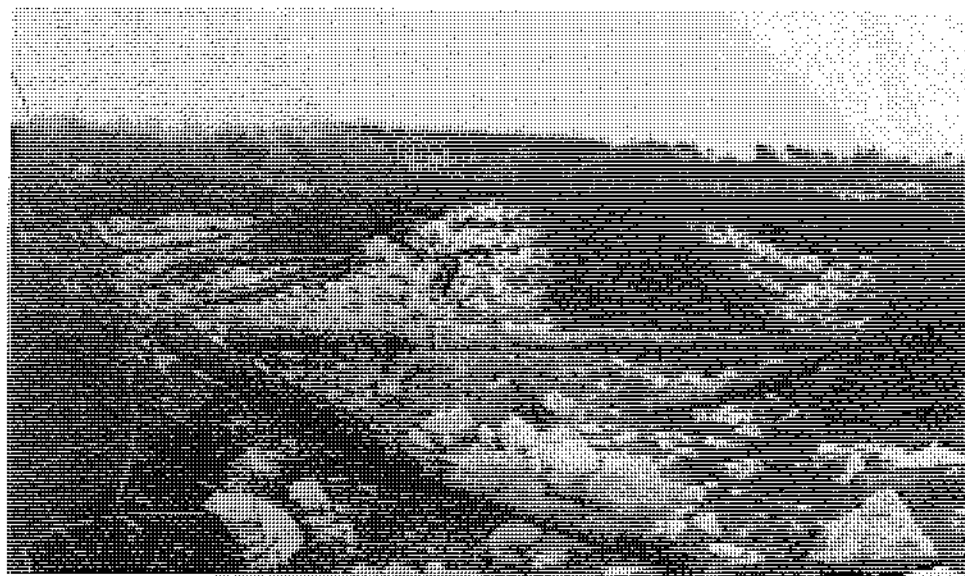
3.1 Splošno

3.1 General remarks

V razpravah po požaru je bila postavljena dilema ali je sanacija sploh umesna glede na izredno majhno proizvodno sposobnost rastišč (okrog 2 m³/ha na leto). Glede na to, da so takšne dileme prešli že za časa Avstro-Ogrske, smo se odločili za

Slika 2: Površina v sanaciji.

Figure 2: The area being restored

Slika 3: Pogled s pogorišča na Šempeter pri Gorici in Gorico na drugi strani meje.
Figure 3: A view from the fire site of Šempeter near Gorica and Gorica across the border with Italy

Slika 4: Enoletne sejanke črnega bora.
Figure 4: One-year seedlings of Pinus nigra

sanacijo. Na skalovitejših predelih bi se namreč ponovila kamnita puščava izpred sto-petdesetih let (slika 2), na "boljšem" prede-lu pa bi površino najbrž prekrila robida in drugo primorsko grmičevje, ki bi se strnilo v nekakšno "makijo".

Ekološko gledano je pogorišče takšnih razsežnosti ogromna rana v krajini, ki bi jo kraška narava z okrnjenimi možnostmi sama le težko in zelo počasi zacelila. Od tod izhaja trajno varovalna funkcija večine gozdov na Krasu, ki pa kot takšni niso zaščite-ni, saj prevladuje mnenje, da država stroš-kov zaščite ne bi prenesla. Območje pogo-rišča ima še več drugih funkcij, od katerih sta najpomembnejši hidrološka (območje drugega varstvenega pasu Brestoviškega vodovoda) in turistično rekreativna (stemen-ska pot, naravno zaledje mestom z velikim številom prebivalcev na obeh straneh dr-žavne meje; slika 3).

Edino zares preizkušeno obliko sanacije pogorišč na Krasu s sadnjo oziroma setvijo črnega bora smo zaradi velike požarne ogroženosti čistih sestojev črnega bora sklenili zamenjati z različnimi kombinacija-

mi setve in sajenja črnega bora z listnatimi vrstami. Takšna odločitev je sanacijo pre-cej podražila zaradi višje cene sadilnega materiala in stroškov zaščite mladja pred divjadjo. Povečal se je tudi riziko uspeha sanacije.

3.2 Izvedena dela v letu 1995 in spomladi 1996

3.2 The work performed in 1995 and in spring 1996

Prikazana dela ločujemo po vrstah del, lastništvih in letu izvedbe. Lastništvi na pogo-rišču sta le dve: zasebno in s prepovedjo sečnje (v vračanju), ločimo pa ju zaradi neenakih pogojev financiranja. V gozdovih s prepovedjo sečnje so plačana vsa potrje-na dela po precej visoki dnini, v zasebnih gozdovih pa le sofinancirana povprečno okrog 30 % od skoraj pol manjše dnine. Drugo naj bi dodal lastnik, vendar je kaj takega v varovalnih kraških gozdovih od njega nemoralno zahtevati.

Slika 5: Stara (desno) in novozgrajena protipožarna preseka.

Figure 5: The old (to the right) and the new anti-fire narrow strip cut through the forest

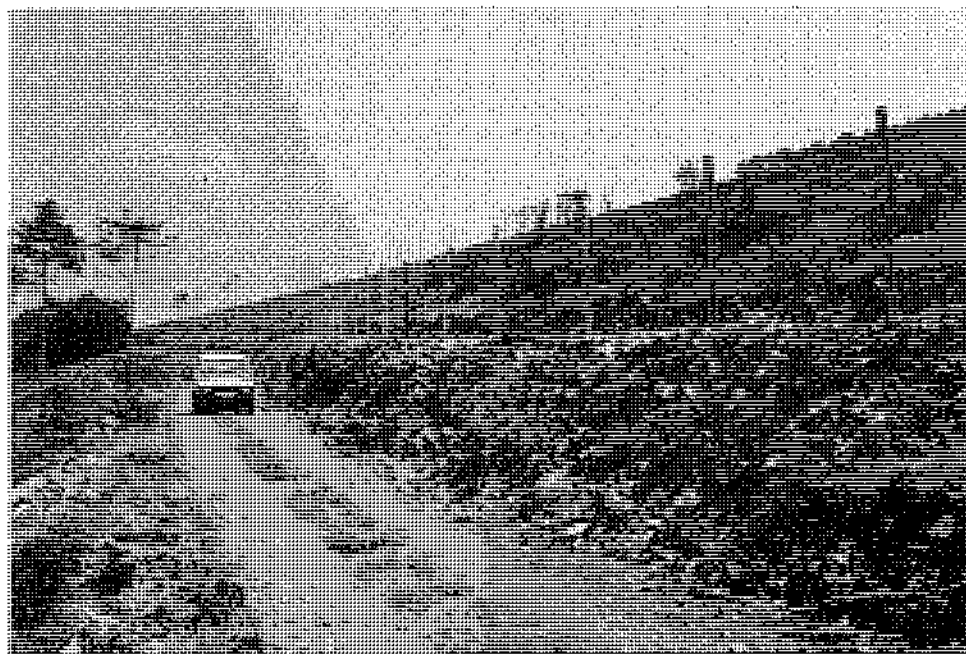
Preglednica 1: Izvedena dela na pogorišču nad Renčami do konca aprila 1996

Table 1: The work performed in the fire site over Renče until the end of April 1996

Ukrep / Measure	v vračanju <i>In the process of denationalization</i>	zasebno <i>Private</i>	v vračanju <i>In the process of denationalization</i>	zasebno <i>Private</i>	v vračanju <i>In the process of denationalization</i>	zasebno <i>Private</i>
Priprava tal <i>Soil preparation</i>	78 ha	96 ha	44 ha	11 ha	20 ha	/
Sadnja <i>Seeding</i>	3 ha	3 ha	/	/	3 ha	/
Setev <i>Sowing</i>	82 ha	100 ha	5 ha	/	44 ha	12 ha
Zaščita s količki <i>Protection with stakes</i>	1720 kom	2400 kom	/	/	/	/
Zaščita s tulci <i>Protection with quivers</i>	/	512 kom	/	/	/	/
Zaščita z mrežo <i>Protection with a net</i>	/	/	/	/	3 ha	/

Slika 6: Mreža na pogorišču (Slike 2-6: foto – Boštjan Košiček)

Figure 6: Fence in the fire site (Figures 2-6: made by Boštjan Košiček)

V letu 1995 smo se osredotočili bolj na pripravo tal za setev oziroma sajenje, saj semena zelenih drevesnih vrst (avtohtone vrste listavcev) naše drevesnice niso imele. Nabrale so ga v jeseni in prek zime 1995/96, zato smo se spomladi 1996 lahko posvetili setvi in tudi sajenju pripravljenih površin. Vzporedno je tekla priprava tal. Celotna obnova bi lahko bila zaključena v naslednjem letu, vendar je močno odvisna od razpoložljivih finančnih sredstev in stopnje sofinanciranja del in bo zato najbrž še trajala nekaj let.

V gozdovih s prepovedno sečnje smo v letu 1995 pripravili za setev in sajenje 44 ha površine in posejali s črnim borom 5 ha (40 kg semena). Setev v krpice je zaradi izredno kvalitetnega dela in ugodnih vremenskih pogojev zelo dobro uspela (slika 4).

V zasebnih gozdovih smo v letu 1995 izvedli pripravo tal za setev le na 11,33 ha površine, kljub temu, da smo v zasebnih gozdovih planirali 96 ha priprave tal od skupno 174 ha. Z umetno obnovo naj bi sicer sanirali 188 ha površine pogorišča (1). V zadnjih dveh letih pa so se površine popolno uničenih gozdov precej povečale, saj se je v tem času posušilo veliko delno prizadetih sestojev, kjer posebnih sanacijskih ukrepov prvotno nismo predvideli. Sanacijski načrt bo tako potrebno dopolniti.

V letu 1995 smo za potrebe obnove pogorišča in zaradi varovanja prihodnjega mladja pred ponovnim požarom zgradili po severovzhodnem robu pogorišča protipožarno preseko (gozdna prometnica z elementi ceste brez zgornjega ustroja) skupne dolžine 2,3 km v vrednosti 1.755.660,00 SIT (slika 5).

Do konca aprila smo v letu 1996 v gozdovih s prepovedjo sečnje izvedli pripravo tal na dodatnih 20 ha, posejali 44,2 ha in posadili 3 ha površine. Posejali smo 129,0 kg semena črnega bora, 240,8 kg semena črnega gabra, 430,0 kg želoda čera, 108,0 kg želoda puhastega hrasta, 200 kg semena rdečega bora, 60,0 kg semena malega jesena, 74,0 kg semena poljskega javorja in 21,0 kg semena lipovca. Na treh hektarih površine smo posadili češnjo (492 kom), ostrolistni javor (750 kom), graden (150 kom), macesen (1000 kom) in črni bor (4000 kom).

Za zaščito sadik pred objedanjem in drgnjenjem smo po primerjavi kalkulacij za različne oblike zaščite in po lastnem premisleku postavili mrežo v skupni dolžini 800 m (slika 6).

V zasebnih gozdovih smo posejali 12,1 ha površine s črnim borom (84 kg), rdečim borom (9,8 kg), črnim gabrom (79,2 kg), malim jesenom (42 kg), poljskim javorjem (38 kg), lipovcem (19 kg), jerebiko (1 kg) in puhastim hrastom (196 kg). Tudi v letu 1996 smo z rekonstrukcijo starega kolovoza prišli do nove protipožarne preseke v jugozahodnem delu pogorišča v vrednosti 331.840,00 SIT.

4 KADRI

4 STAFF

Enega izmed večjih problemov pri gospodarjenju z gozdovi v OE Sežana, ZGS predstavljajo kadri. V krajevni enoti (KE) Sežana, ki se ubada s sanacijo pogorišča, manjka po uradni sistemizaciji sicer le en gojitelj-načrtovalec, t. j. diplomirani inženir, kot pomočnik vodi KE. To ne bi bilo nič posebnega, če razsežnosti KE za slovenske razmere ne bi bile izredne. Vodja KE s sedmimi revirnimi gozdarji namreč upravlja z nekaj nad 27000 ha gozdov z nad 21000 lastniki na okrog 19000 ha zasebnih gozdov (podatki iz območnega gozdnogospodarskega načrta 1991-2000 so izpred denacionalizacije (3)).

Požarišče leži v revirju Goriško, ki obsega okrog 5300 ha celotne gozdne površine ali 4000 ha zasebnega gozda s 5800 lastniki in okrog 24000 parcelami (3). Na območju revirja je zaposlen en revirni gozdar...

Glede na zgoraj navedene podatke je več kot očitno, da bi bilo nujno pripraviti reorganizacijo javne uprave saj se intenziteta dela v okviru ZGS povečuje predvsem glede na površino in ne toliko na posekano lesno maso, kar je bilo do sedaj glavno merilo pri kreiranju sistemizacije delovnih mest.

5 ZAKLJUČEK 5 CONCLUSION

Sanacija največjega pogorišča v Sloveniji do sedaj – iz začetka avgusta 1994, je bila poleti 1996 v polnem zagonu. Premagali smo začetne formalne težave, povezane z novim načinom dela v slovenskih gozdovih, z novim Zakonom o gozdovih, z novim načinom financiranja del... Ko se vsa formalna vprašanja rešijo, z izvedbo navadno ni več težav. Dobro sodelujemo tudi z drevesnicama Štivan iz Matenje vasi in Semesadike iz Mengša, ki sta v relativno kratkem času pridobili seme in vzgojili sadike za slovensko gozdarstvo neobičajnih vrst gozdnega drevja. Težave v zvezi s financiranjem del in materiala, od katerih je najbolj odvisen potek sanacije, se postopno rešujejo še sedaj. Letošnji snegolomi in žledolomi so povzročili velike poškodbe v gozdovih drugod po Sloveniji. Potrebe po sredstvih za sanacijo gozdov so se nekajkrat povečale in reševati so se začela vpraša-

nja, z rešitvijo katerih bo program sanacije lahko izveden boljše in hitreje.

Vsaka večja katastrofa premakne nekoliko naprej ekološko naravnost družbe, da odobri finančna sredstva in poišče formalne načine za ohranjanje narave. Proračunska postavka za obnovo gozdov na pogoriščih bi bila nujno potrebna že pred tem požarom, saj nam vsako leto zgori povprečno 500 do 1000 ha gozda, ki so bili sanirani v manjši meri s sredstvi od drugod.

LITERATURA

1. Rebec E., Sanacijski načrt pogorišča v GGE Goriško med Kostanjevico in Renčami, ki je divjal v dneh od 29.07 do 1. 08. 1994, Sežana, 17. 05. 1995
2. Komisija za ocenjevanje škode po požaru na Goriškem krasu pri občini Nova Gorica, ocenitev škode, Nova Gorica, 28. 9. 1994
3. Gozdnogospodarski načrt za Kraško gozdnogospodarsko območje 1991-2000

Foto: Jošt Jakša

